

ENCoRE UTWORZENIE PIERWSZEJ EUROPEJSKIEJ SIECI SZKÓŁ W DZIEDZINIE KONSERWACJI-RESTAURACJI*

W ciągu ostatnich trzydziestu lat znacząco poszerzył się na świecie zakres edukacji w dziedzinie akademickiego kształcenia konserwatorów-restauratorów. Poszerzeniu uległ również zakres badań. W Polsce akademickie kształcenie konserwatorów dzieł sztuki na poziomie stacjonarnych studiów magisterskich istnieje od ponad pięćdziesięciu lat. Choć sporadycznie odbywała się wymiana między indywidualnymi instytucjami akademickimi, to nigdy nie miały one ich własnej „sieci” do prezentacji i aktywnej promocji, wymiany idei, nauczania, wyników badań. Stworzenie takiej sieci stało się potrzebne szczególnie w kontekście ostatnich zmian w Unii Europejskiej. Sieć ma pomóc w promocji i rozwoju wspólnych zainteresowań instytucji w zakresie edukacji i badań na polu konserwacji i restauracji.

Taki był cel odbytego w Hochschule für Bildende Künste w Dreźnie 8 i 9 listopada 1997 r. zebrań przedstawicieli ponad 30 instytucji akademickich z Zachodniej i Wschodniej Europy.

W dyskusji szczególnie zainteresowanie budziła promocja i wymiana nauczycieli i studentów, oraz doświadczeń, idei i odkryć w dziedzinie badań konserwatorskich.

W rezultacie obrad postanowiono stworzyć system informacyjny — sieć ENCoRE — European Network for Conservation Restoration Education — Europejską Sieć Edukacji Konserwatorsko-Restauratorskiej.

Członkowie-założyciele ENCoRE uchwalili konstytucję i wybrali Zarząd, który został upoważniony do przygotowania pierwszego Zjazdu Generalnego ENCoRE. Materiały z obrad w Dreźnie zostały opublikowane przy wsparciu finansowym Ministerstwa Nauki i Sztuki Saksonii.

22 i 23 maja 1998 r. podczas I Generalnego Zjazdu ENCoRE w Det Kongelige Danske Kunstakademi-Konservatorskolen w Kopenhadze członkowie-założyciele oficjalnie zatwierdzili statut sieci i zgodzili się na jego prawne umocowanie.

Do Zarządu wybrano sześciu członków powierzając im następujące role:

- Prezydent — René Larsen z Danii (Det Kongelige Danske Kunstakademi-Konservatorskolen)
- Wice-prezydent — Ulrich Schießl z Niemiec (Hochschule für Bildende Künste Dresden)
- Sekretarz Generalny — Wolfgang Baatz z Austrii (Akademie der Bildenden Künste Wien) i Jost M. A. Caen z Belgii (Koninklijke Academie voor Schone Kunsten, Hogeschool Antwerpen)
- Skarbnik — Agnes Le Gac z Portugalii (Escola Superior de Conservação e Restauro)
- Rzecznik — Anne Bacon z Wielkiej Brytanii (University of Northumbria at Newcastle)

ENCoRE zarejestrowane zostało w Duńskiej Królewskiej Szkole Konserwacji w Akademii Sztuk Pięknych w Kopenhadze. W czasie pierwszego zjazdu, który

był sponsorowany przez Komisję Europejską DG XII do spraw Nauki, Badań i Rozwoju Unii Europejskiej oraz duńskie Ministerstwo Kultury, szczegółowo dyskutowano o możliwościach i perspektywach współpracy.

Jednym z głównych zadań ENCoRE jest wymiana informacji. ENCoRE nie będzie finansowała i prowadziła badań naukowych i edukacji, ale ma stanowić podłoże kontaktów i wymiany informacji i idei między zainteresowanymi instytucjami i innymi partnerami na forum międzynarodowym, a szczególnie w Europie, kładąc nacisk na integrację z Europą Wschodnią. Reprezentanci z ośrodków wschodnioeuropejskich brali aktywny udział w formowaniu ENCoRE. Skrót z obrad został opublikowany w materiałach pokonferencyjnych.

Wieloletnie doświadczenia polskie są doceniane w świecie, ale nie mogą być podstawą do nowoczesnej współpracy. Nowo powstające i dobrze wyposażone uczelnie konserwatorskie na zachodzie Europy opierają się na kwalifikowanej kadrze, świetnych laboratoriach i aparaturze. Dzięki otwartości systemu informacyjnego i nawiązaniu bezpośrednich kontaktów oraz poprzez pocztę elektroniczną, przepływ wiedzy staje się powszechnym zjawiskiem. Wspólnie formułowane projekty naukowe, długoterminowe staże studentów i pracowników, mogą stać się czynnikiem służącym podniesieniu jakości kształcenia i w konsekwencji

*Opracowano na podstawie dokumentów ENCoRE opublikowanych w *European Meeting of the Institutions with Conserva-*

tion Education at Academic Level ENCoRE, Dresden 8. Und 9. November 1997,

Hochschule für Bildende Künste, Dresden 1997, ss. 189.

Członkowie Zarządu ENCoRE, od prawej: Anne Bacon, Ulrich Schießl, René Larsen, Agnes Bolt i Jost M. A. Caen. Fot. I. Szmelter

wysokiego standardu zawodu konserwatora–restauratora. Polskie uczelnie, które są powszechnie postrzegane jako wiodące w tej dziedzinie a wysoki poziom wymagań przyjęły za obowiązujący od kilkadziesiąt lat — teraz w nowej rzeczywistości mają trudności z jego utrzymaniem.

Sześciolatnie studia akademickie z wieńczącym je stopniem magisterskim nie mają precedensu w świecie. Polscy konserwatorzy stanowili przez lata czołowy towar eksportowy — jak to żartobliwie określił Generalny Konserwator Zabytków prof. Andrzej Tomaszewski w 1997 r., podczas konferencji naukowej z okazji 50-lecia ASP w Warszawie. Można mieć tylko nadzieję, że kwalifikacje konserwatorów poprzez funkcjonowanie ENCoRE nadal będą postrzegane pozytywnie.

Ochrona zawodu i utrzymanie profesjonalizmu na wolnym rynku jest kolejnym dążeniem międzynarodowych gremiów. Punkt 11 dokumentu z Pawii wyraża jednoznaczne zainteresowanie tą kwestią. Nadal jednak nie jest ona formalnie uregulowana przez ustawodawstwo poszczególnych państw europejskich. Dążenia w tym kierunku po raz pierwszy od lat nabrały impetu i już sam fakt powstania u schyłku wieku organizacji międzynarodowych w dziedzinie konserwatorstwa — niesie nadzieje na przyszłość.

ENCoRE zakłada promocję badań i edukacji na polu konserwacji–restauracji europejskiej spuścizny na podstawie następujących ustaleń i rekomendacji:

1. Wytyczne zawodowe European Confederation of Conservator Restorers Organisation (ECCO), które po raz pierwszy sformułowały definicję edukacji i kodeks etyki konserwatorów–restauratorów;

2. Dokument z Pawii z października 1997 r. zainicjowany przez Fundację Secco Suardi.

Dokument z Pawii jest najobszerniejszą międzynarodową deklaracją w zakresie kształcenia i stopni naukowych konserwatorów–restauratorów i ochrony spuścizny kulturalnej.

Sieć ENCoRE w ciągu pierwszych sześciu miesięcy działalności zebrała materiały i wydała drukiem „książkę z Drezna” — aktualny stan informacji o instytucjach akademickich kształcących konserwatorów–restauratorów, zebranych poprzez ankietę. Obok ankiety ICOM materiały te są relatywnie najobszerniejsze. W stosunku do niektórych instytucji, które nie odpowiedziały na pytania ankiety — dane nadal wymagają uzupełnienia. Ponadto niski nakład i kłopoty z odprawą celną przysyłanych do Polski publikacji sprawiają, że materiały te są w uczelniach konserwatorskich w niewielu egzemplarzach.

ENCoRE oferuje 4 typy członkostwa (Membership)

Uczelnie z krajów Unii Europejskiej i EFTA są pełnymi członkami (*Full Members*). Spoza UE i EFTA są członkami stowarzyszonymi (*Associate Members*). Honorowe członkostwo zarezerwowane jest dla instytucji, które w najwyższym stopniu przyczyniają się do realizacji celów i zało-

żeń ENCoRE. Natomiast dla instytucji wspierających finansowo organizację jest przewidziany tytuł członka wspierającego (*Supporting Member*). Termin „Partnership” (partnerstwo) dotyczy instytucji kształcących konserwatorów, które nie spełniają wysokich jakościowo wymagań ENCoRE, ale zamierzają współpracować z jej członkami dla podniesienia kwalifikacji i poziomu nauczania.

Od października 1997 r. ENCoRE efektywnie informuje o projektach naukowych, warsztatach i seminariach. W tym kontekście jako niezbędny element postrzegane jest wdrożenie do systemu studiów systemu punktacyjnego dla studentów. Niektóre uczelnie konserwatorskie, głównie skandynawskie, angielskie i hiszpańskie, stosują z powodzeniem system punktacyjny ECTS — European Credit Transfer System. W ich opinii system ten jest czytelny dla studentów i szczególnie pozytywnie sprawdza się w praktykach i aplikacjach w innych uczelniach.

Fundacja Secco Suardi i grupa robocza ICOM CC kontynuują projekt „Conservator–restorers of cultural Heritage in Europe Education Training Centers and Institutes; Laboratory — Comparative Research”.

Z inicjatywy Greków rozpoczęły się przygotowania do realizacji projektu dotyczącego międzynarodowego opracowania Słownika Terminów Konserwatorskich.

ENCoRE ma zamiar odgrywać kluczową rolę w zapewnieniu wysokiego poziomu edukacji, ba-

dań i profesjonalizmu konserwatorów–restauratorów. Istotnie, rola ta jest zauważalna na Zachodzie Europy i z pewnością również w Polsce będzie coraz bardziej ważna. Pielęgnacja idei ochrony dziedzictwa kulturowego może stać się łatwiejsza w realizacji dzięki jej upowszechnieniu i międzynarodowemu naciskowi na utrzymanie wysokiej ja-

kości szkolnictwa konserwatorskiego.

Pięćdziesiąt lat tradycji polskiego szkolnictwa artystycznego w dziedzinie konserwacji–restauracji to ważny atut we współpracy międzynarodowej. Niemniej, dopiero po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej mogą zniknąć bariery ekonomiczne. Przy ścisłej współpracy rozwinie się wymiana

studentów i partnerskie kontakty we współpracy naukowej.

Zapewnienie wysokiego poziomu kwalifikacji konserwatorów–restauratorów poprzez międzynarodową współpracę instytucji edukacyjnych, jest jednym z ważnych celów wspólnych działań zmierzających do ochrony europejskiego dziedzictwa kulturowego.

Iwona Szmelter